

POLSKO-HISZPAŃSKA IZBA GOSPODARCZA
CÁMARA DE COMERCIO POLACO-ESPAÑOLA

Wtorki z eksportem w Toruńskim Parku Technologicznym

*Spotkanie informacyjne dla przedsiębiorców zainteresowanych
ekspansją na rynek hiszpański*

Wspieranie dla biznesu w zasięgu ręki

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

UWARUNKOWANIA POLSKO – HISZPAŃSKIEJ WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ

Zuzanna Gołębiowska

Dyrektor

Polsko – Hiszpańska Izba Gospodarcza

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

1. Hiszpania w liczbach

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Kilka zdań z historii

- 1000 lat p.n.e. - Półwysep zamieszkiwały **Ludy iberyjskie**, które stopniowo ulegały Celtom; na wybrzeżach pojawiły się kolonie fenickie, a później greckie i kartagińskie,
- **III - I wiek p.n.e - podbicie Półwyspu przez Rzymian,**
- V wiek - najazd Wizygotów,
- **710 r. najazd Arabów, którzy opanowali prawie cały Półwysep,**
- 718 początek Rekonkwisty chrześcijańskiej (zakończy się ona w 1492r.). Na stopniowo zdobywanych przez chrześcijan terenach zakładane były królestwa: Asturia, Kastylia, Katalonia,
- **1469 - Małżeństwo Izabeli Kastylijskiej z Ferdynandem Aragońskim - połączenie obu królestw i początek potężnego państwa hiszpańskiego,**
- 1490 – wielka inkwizycja
- **1492 – Kolumb odkrywa Amerykę,** początek kolonialnej ekspansji Hiszpanii,
- Początek XIX wieku - najazd wojsk francuskich. **Udział wojsk polskich (szarża w wąwozie Somosierra i zdobywanie Saragossy),**
- 1936 – 39 - **wojna domowa, a następnie rządy generała Franco,** antykatolicka opozycja
- 1975 – 2014 Juan Carlos I. Po abdykacji zastąpił go syn, **Król Filip VI.**
- 1982 - przyjęcie do NATO, 1986 członkostwo w EWG.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Geografia

- Hiszpania jest położona na Półwyspie Iberyjskim, a jej powierzchnia wynosi **504 782 km²**. Do Hiszpanii przynależą również: Archipelag Balearów (4 992 km²), Wyspy Kanaryjskie (7492 km²) oraz 2 miasta autonomiczne - **Ceuta i Melilla** usytuowane na północy Afryki (32 km²) .

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Podział administracyjny Hiszpanii

Godło Hiszpanii

Flaga

Źródło: <http://www.gifex.com/fullsize/2009-12-08-11364/Mapa-de-las-Comunidades-Autnomas-de-Espaa.html> oraz <http://www.lamoncloa.gob.es/espana/simbolosdelestado/Paginas/index.aspx>

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Regiony hiszpańskie

- Hiszpania jest podzielona na **50 prowincji oraz 17 wspólnot autonomicznych** tzw. *comunidades autónomas*. Są to: Andaluzja, Aragonia, Asturia, Baleary, Kraj Basków, Wyspy Kanaryjskie, Kantabria, Kastylia-La Mancha, Kastylia i León, Katalonia, Ekstremadura, Galicja, La Rioja, Madryt, Murcja, Nawarra oraz Walencja.
- Konstytucja z **1978** roku nadaje Wspólnotom Autonomicznym **bardzo duże kompetencje**, co powoduje decentralizację hiszpańskiej administracji gospodarczej.
- Wspólnoty autonomiczne mają znaczną władzę **ustawodawczą i wykonawczą**.
- Szerokość autonomii jest różna dla każdej wspólnoty, określa ją **statut autonomii**.
- **Kompetencje danej wspólnoty autonomicznej** mogą być naprawdę szerokie i dotyczyć m.in.: organizacji samorządu, planowania przestrzennego i spraw mieszkaniowych, robót publicznych, transportu, rolnictwa i hodowli, lasów, rybołówstwa, rzemiosła, muzeów, bibliotek, pomocy społecznej, turystyki, badań naukowych, zdrowia oraz wspierania rozwoju gospodarczego wspólnoty.
- Wspólnoty różnią się także **poziomem zachęt inwestycyjnych**.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Ustrój

- Oficjalna nazwa: **Królestwo Hiszpanii** [esp. *Reino de España*]
- Królestwo Hiszpanii jest **monarchią konstytucyjną**. Funkcja hiszpańskiego monarchy jest reprezentacyjna. Jest on również zwierzchnikiem sił zbrojnych, a także mianuje premiera.
- Językiem urzędowym jest **kastylijski** (hiszpański), a w poszczególnych wspólnotach również: kataloński, baskijski oraz galicyjski.
- Władzę ustawodawczą sprawuje **dwuizbowy parlament nazywany Kortezami**, składający się z Kongresu Deputowanych i Senatu (4-letnia kadencja, wybory powszechne). Władzę wykonawczą sprawuje król oraz rząd.
- Za rozwój gospodarki lokalnej odpowiadają **departamenty ekonomiczne i finansowe każdej ze Wspólnot** oraz **regionalne izby gospodarczo-handlowe**.
- Sądownictwo: sprawy dot. prawa gospodarczego są kierowane do sądów pierwszej instancji lub wyspecjalizowanych sądów gospodarczych tzw. *Juzgados de lo Mercantil*.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Społeczeństwo

- Populacja: **46,5 mln** mieszkańców (dane MIR na 1 stycznia 2017)
- Gęstość zaludnienia: 91,9 mieszkańców na km²
- **9,8%** społeczeństwa stanowią obcokrajowcy. Największy odsetek to Marokańczycy (1,61%), Rumuni (1,47%) oraz Brytyjczycy (0,51%)
- Najbardziej zaludnionym miastem Hiszpanii jest Madryt (3.165.541) a za nim: Barcelona (1.608.746), Walencja (ponad 790 tys.), Sewilla (ponad 690 tys.), Saragossa (ponad 660 tys.) oraz Malaga (ponad 569 tys.)
- Religie: dominuje **katolicyzm (70%)**, inne wyznania: 2,8%.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Spółeczeństwo

- **Średni dochód** gospodarstw domowych w roku 2016 wyniósł **15 842 EUR**, co stanowi wzrost o 2,8% w stosunku do roku 2015, kiedy wyniósł on 15 408 EUR.
- W pierwszej czwórce pod względem **najwyższych dochodów** osiągniętych przez gospodarstwa domowe uplasowały się: **Kraj Basków (21 058 EUR)**, Wspólnota Nawarry (19 697 EUR), Katalonia (18 828 EUR) czy Madryt (18 709 EUR).
- Najbogatsze regiony: Madryt, Kraj Basków, Nawarra, Katalonia, Aragon, La Rioja, Baleary.
- Najbiedniejsze regiony: Kastylia-La Mancha, Melilla, Andaluzja i Extremadura.
- **Minimalna płaca** w Hiszpanii ustalona na rok 2018: **735,90 EUR**.
- Minimalna stawka dzienna: 24,53 EUR.
- Minimalna płaca roczna (wypłacana w 14 transzach): 10 302,60 EUR.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Poziom wynagrodzeń

- Średnie wynagrodzenie miesięczne w Hiszpanii w 2017 roku: 1 636 EUR (uwaga: bardzo różna w zależności od **porozumień branżowych**).

- Najlepiej opłacane sektory:

Energetyka i zaopatrzenie energetyczne, średnie roczne wynagrodzenie to ok. 51 034,67 EUR, ubezpieczenia i finanse: 40 696,06 EUR, przemysł kopalniany: 32 971,21 EUR.

- Najniższe wynagrodzenia:

Branża hotelarska: średnie roczne wynagrodzenie: 13 636,04 EUR, Administracja: 15 766,08 EUR, Kultura i sztuka: 16 912,45 EUR. (*Źródło: Forbes, 2016*)

- Przykładowe wynagrodzenia miesięczne, dane za maj 2017:

Sektor energetyczny (prąd i gaz): 3 667 EUR/miesięcznie / Sektor wodny i uzdatniania wody: 1 718 EUR / Branża hotelarska: 1 047 EUR / Sektor budowlany: 1 607 EUR / Informacja i komunikacja: 2 353 EUR

- Przykładowe wynagrodzenia rocznie:

CEO: 97 808 EUR rocznie / Finansiści: 71 215 EUR / Księgowi: 27 185 EUR / Ekonomiści: 25 500 EUR / Badacze naukowci: 32 750 EUR (*Źródło: Expansion, 2016*)

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Bezrobocie w Hiszpanii

- Bezrobocie: według danych z grudnia 2017 liczba bezrobotnych wyniosła 3 412 781, co oznacza najniższy poziom w ciągu **ostatnich 8 lat**. W porównaniu z grudniem 2016 roku liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 290 193 osób, co daje roczny spadek o 7,84%. Stopa bezrobocia wśród osób młodszych niż 25 lat spadła o **8,8%** w 2017. Dane oficjalne.
- Bezrobocie w sektorach: odnotowano spadek w sektorze usług o 51 280 (-2,14%), rolnictwa i rybołówstwa o 8 814 (-5,38%). Bezrobocie wzrosło natomiast w sektorze budowlanym o 10 532 (3,47%) oraz przemyśle 2 729 (0,9%).

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

2. Gospodarka hiszpańska

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

- Waluta: od 1 marca 2002 r. środkiem płatniczym jest euro (**redondeo**).
- Hiszpania to **piąta gospodarka europejska**. PKB Hiszpanii stanowi **12%** PKB całej Unii Europejskiej.
- W 2015 r. wkład poszczególnych sektorów w PKB Hiszpanii był następujący: usługi 75%; przemysł 15,46%; budownictwo 5,02%; rolnictwo, hodowla, rybołówstwo 2,28%. Motorem wzrostu jest turystyka (ok 12% usług), w nieco mniejszym stopniu eksport. Duże znaczenie ma również branża motoryzacyjna oraz sektor finansowy i budownictwo. (*dane Ministerstwa Rozwoju*)

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Tempo wzrostu gospodarki

Hiszpańska gospodarka utrzymuje tempo wzrostu na poziomie 3,1%

Hiszpańskie Ministerstwo Gospodarki, Przemysłu i Konkurencyjności poinformowało, że hiszpańska gospodarka odnotowała wzrost o 0,8% w trzecim kwartale 2017 w ujęciu kwartalnym. Chociaż wynik jest o jedną dziesiątą niższy niż we wcześniejszym kwartale, nie zmniejsza się jednak tempo wzrostu (3,1%) z ostatnich dwunastu miesięcy.

- Hiszpania, która odzyskała w poprzednim kwartale poziom dochodu narodowego sprzed kryzysu, utrzymuje **wyższą tendencję wzrostową niż średnia dla krajów ze strefy euro**, której wzrost PKB w trzecim kwartale wyniósł 0,6% w ujęciu kwartalnym i 2,5% w ujęciu rocznym według ostatnich danych Eurostatu.
- Według Banco de España wzrost PKB w 2018 wyniesie 2,4%, natomiast w kolejnych latach będzie na poziomie 2,1% w 2019 i w 2020 roku.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

PKB

PKB w mln EURO:

- 1 081 190 (2015), 1 118 522 (2016) wskaźnik wzrostu: 3.3 %.
- W III semestrze 2017: 292,541 mln EUR.

PKB na mieszkańca

- 23 290 EUR w 2015 roku, 24 100 EUR w roku 2016, co oznacza wzrost o ok. 800 EUR
- W III semestrze 2017 PKB na mieszkańca wyniosło 6 285 EUR, tj. 240 EUR więcej niż w tym samym okresie w roku ubiegłym, kiedy PKB na mieszkańca wyniosło 6 045 EUR.
- Inflacja w grudniu 2017 w ujęciu rok do roku wyniosła 1,7%.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Prognozy dotyczące gospodarki

Misja Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), która przeprowadziła niedawno doroczny przegląd w Hiszpanii (tzw. przegląd w ramach art. IV Statutu MFW) **zwraca uwagę na znaczącą poprawę hiszpańskiej gospodarki**. Szczególny postęp nastąpił w **konsumpcji, inwestycjach i eksporcie netto**. Umacnia się sektor bankowy, spada zadłużenie sektora prywatnego, poprawia się dostępność kredytów. Co ważne - prognozy przewidują, że w najbliższych latach poprawa gospodarki hiszpańskiej doprowadzi do zmniejszenia deficytu publicznego.

Wśród menedżerów hiszpańskich firm dominują pozytywne nastroje, a eksporterzy szacują, że liczba zamówień znacząco wzrośnie.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Hiszpania poprawiła wynik o 4 pozycje w światowym rankingu "Doing Business"

- **Hiszpania plasuje się na 28. miejscu** (Polska na 27.). Ranking bazuje na najważniejszych aspektach prawnych i administracyjnych ułatwiających lub utrudniających zakładanie i prowadzenie biznesu, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP.
- Po raz pierwszy od powstania rankingu w 2008 roku **Hiszpania znajduje się wśród 30 najbardziej sprzyjających biznesowi krajów**. Wyprzedza m.in. Francję, Holandię, Szwajcarię, Japonię, Włochy i Belgię. Awans Hiszpanii w rankingu z 44. miejsca, które zajmowała w 2011 jest przede wszystkim rezultatem sprzyjających biznesowi reformom, jakie zaczęto wprowadzać w ostatnich latach.
- Wśród przeprowadzonych od 2012 roku zmian Bank Światowy docenił **poprawę ładu korporacyjnego spółek; reformę podatkową** zmniejszającą stawkę podatku dochodowego od osób prawnych i upraszczającą przepisy podatkowe; **reformę upadłościową**, która pozwoliła na zmniejszenie kosztów i czasu trwania postępowania upadłościowego oraz uprościła mechanizmy przedupadłościowe; poprawę skuteczności Urzędów Skarbowych i **uproszczenie rejestracji przedsiębiorstw**.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Handel zagraniczny

- **Rekordowy wzrost hiszpańskiego eksportu (1-10.2017) :**
- **Eksport** towarów w okresie od stycznia do października 2017 osiągnął wartość **229 801 milionów** euro, tym samym zwiększył się o **9,3%** w stosunku do tego samego okresu w roku 2016, co oznacza, że wzrost jest rekordowy.
- Wzrost hiszpańskiego eksportu od stycznia do października był wyższy niż w całej strefie euro (7,6%) i Unii Europejskiej (8%), a także wyższy niż w krajach takich jak Włochy (7,7%), Niemcy (6,4%), Stany Zjednoczone (6,1%), Chiny (5,6%) i Francja (4,7%), choć niższy niż w Wielkiej Brytanii (17%) i Japonii (11,6%).
- Z kolei **import** wzrósł o **11,3%** i wyniósł 250 873 milionów euro.
- W konsekwencji **deficyt handlowy** po dziesięciu miesiącach 2017 roku wyniósł **21 073 milionów euro** i jest wyższy o 39,9% niż ten odnotowany w analogicznym okresie w 2016 roku.

(dane Hiszpańskiego Ministerstwa Gospodarki, Przemysłu i Konkurencyjności)

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Handel zagraniczny – struktura towarowa

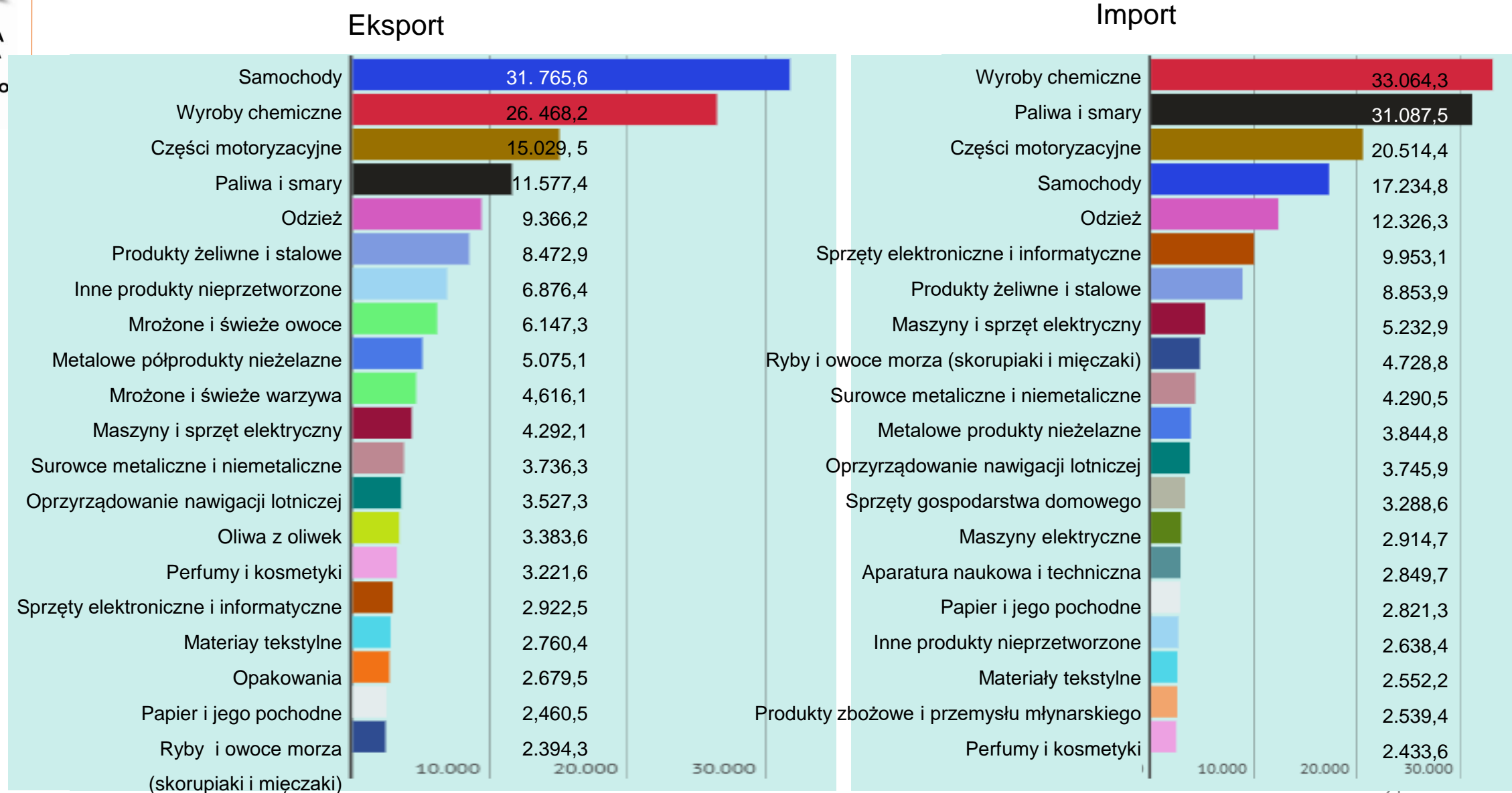
- **Wzrost eksportu** odnotowano we wszystkich głównych sektorach (z wyjątkiem motoryzacyjnego): dobra inwestycyjne (20,2% całego eksportu), których eksport zwiększył się o 10,3%; produkty spożywcze, napoje i tytoń (16,5%) o 7,5%; chemikalia (14,2%) o 8,1% i wyroby chemiczne (10,2%) o 9,7%. Natomiast ujemną wartość odnotował sektor motoryzacyjny (16,3%) - spadł o 0,8%, szczególnie z powodu mniejszej sprzedaży do Wielkiej Brytanii, Turcji i Francji.
- **Zwiększenie importu** spowodowane jest w dużej mierze przez **wzrost cen nośników energii**, a także przez **silniejsze ożywienie gospodarcze** w Hiszpanii. W konsekwencji import dóbr inwestycyjnych (21,4% całości) wzrósł o 10% w ujęciu rocznym; chemikaliów (15%) o 5,3%; nośników energii (13,2%) o 40% i produktów z sektora motoryzacyjnego (12,9%) o 3,9%.

Hiszpański eksport i import – struktura towarowa w okresie 1-10.2017 w milionach euro

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

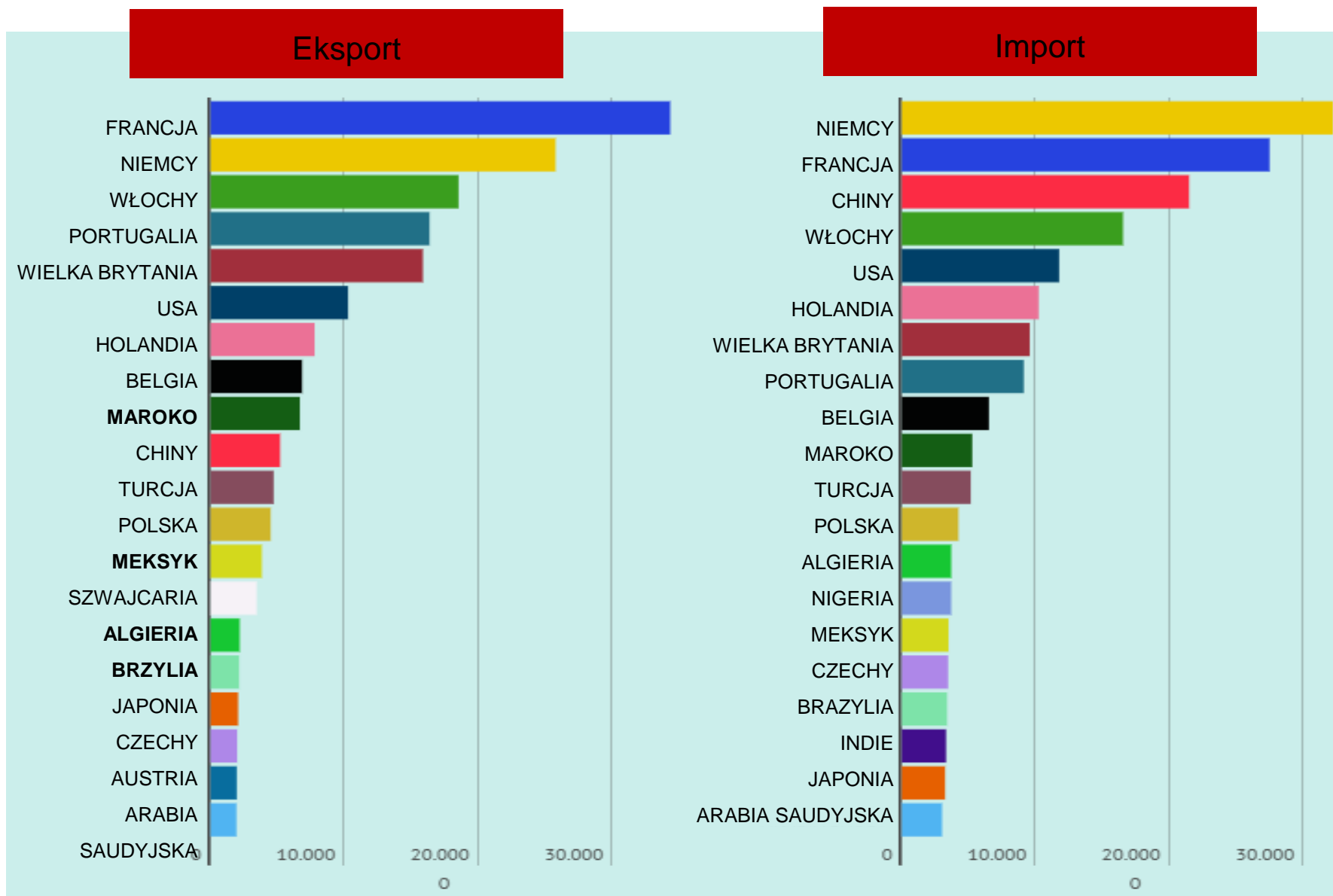

Handel zagraniczny – kierunki, 1-10.2017, w milionach euro

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

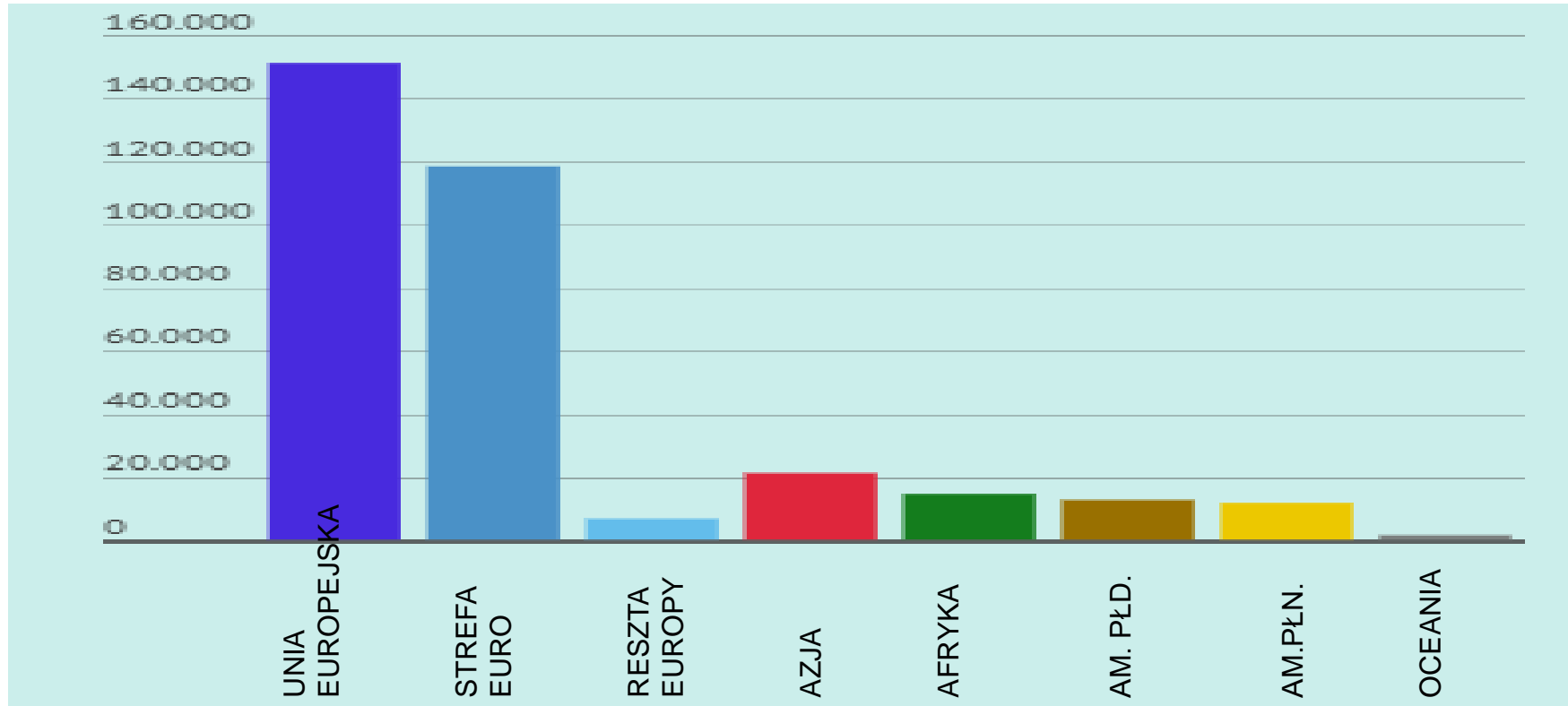
Źródło: ICEX

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Kierunki eksportowe 1-10.2017 w milionach euro

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Hiszpański eksport – kierunki

- Eksport do krajów UE (65,7% całości eksportu) wzrósł o 8,2% po dziesięciu miesiącach 2017 roku, z czego sprzedaż do krajów strefy euro (51,6%) wzrosła o 9%, a sprzedaż do pozostałej części UE (14,2%) wzrósł o 5,5%.
- **Najbardziej dynamiczny rozwój** sprzedaży w tym okresie (11,3%) odnotowano na następujących rynkach: **Ocenia** (24,6%), **Ameryka Łacińska** (15,2%), Azja z wyłączeniem Bliskiego Wschodu (11,4%), Ameryka Północna (10,6%), Afryka (10,5%) i Bliski Wschód (2,1%).
- Biorąc pod uwagę poszczególne kraje, sprzedaż najdynamiczniej wzrosła do następujących krajów: Argentyna (55,3%), Nigeria (29,9%), Chiny (24,7%), Australia (21,6%), Filipiny (18,5%), Maroko (17,6%), Meksyk (15,9%), Brazylia (13,3%), Kanada (11,1%) i Stany Zjednoczone (10,7%). Natomiast zmniejszyła się sprzedaż do Wenezueli (-56%), Algierii (-11%) i Egiptu (-10,4%).
- Wspólnotami autonomicznymi z największym wzrostem eksportu były Baleary (76,3%), Wyspy Kanaryjskie (30,1%) i Asturia (23,2%). Największy spadek odnotowano w Nawarze (-4,4%), Kastylii i Leonie (-2,7%) i Kantabrii (-1,6%).

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Komentarze: infrastruktura

Hiszpańskie firmy kolejowe liderem na światowym rynku

- Hiszpania jest światowym liderem w **projektowaniu, infrastrukturze technicznej, sygnalizacji, bezpiecznym i efektywnym sterowaniu ruchem kolejowym, dostawie taborów oraz w ich eksploatacji i utrzymaniu**. Dysponuje bardzo konkurencyjnymi, wyspecjalizowanymi i wysoce zintegrowanymi strukturami przemysłowymi. Hiszpańskie firmy są obecne w każdym obszarze sektora kolejowego, począwszy od etapu planowania do oddania do eksploatacji. Dzięki tworzeniu konsorcjów stanowią jeden z najsilniejszych klastrów kolejowych na świecie.
- Hiszpania posiada jedną z najpotężniejszych flot kolejowych oraz **drugą co do wielkości na świecie**, zaraz po Chinach, **sieć szybkich pociągów**. Jest liderem także w zarządzaniu infrastrukturą w transporcie lotniczym, portowym i lądowym. **Przewodzi czołowym światowym projektom kolejowym**, realizowanym w ponad dziewięćdziesięciu krajach na pięciu kontynentach. Hiszpańskie firmy proponują wysoce innowacyjne i ekologiczne rozwiązania zarówno dla sieci kolei dużych prędkości (AVE) jak i dla metro czy tramwajów.
- Hiszpania umocniła swoją uprzywilejowaną pozycję wśród **15 pierwszych krajów na świecie z najlepszą infrastrukturą**. Warto podkreślić także, że dziesięć dużych hiszpańskich korporacji figuruje na liście stu najlepszych przedsiębiorstw podwykonawczych na świecie.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Komentarze: motoryzacja

Wzrost liczby zarejestrowanych samochodów elektrycznych i hybrydowych w Hiszpanii o 82,7% (ponad 35.708 pojazdów zarejestrowanych) .

- W okresie od stycznia do lipca 2017 wzrost w sektorze technologii hybrydowych wyniósł 90,6%.
- Pojazdy elektryczne zanotowały wzrost o 33,3% w pierwszych 7 miesiącach roku, w porównaniu z tym samym okresem 2016 roku.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Komentarze: turystyka

Ponad 38 milionów zagranicznych turystów odwiedziło Hiszpanię latem 2017 (od czerwca do września)

- Według przeprowadzonego przez hiszpański instytut statystyczny badania zagranicznego ruchu turystycznego, w czerwcu Hiszpanię odwiedziło 8,4 mln turystów, w lipcu 10,5 mln, a w sierpniu i wrześniu odpowiednio 10,4 i 8,8 mln. Przedstawione wyniki pokazują, że minione lato było owocne dla hiszpańskiego sektora turystycznego.
- W pierwszych dziewięciu miesiącach roku do Hiszpanii przybyło łącznie ponad **66,1 mln turystów** z innych krajów. Wynik jest **o 10,1% wyższy** niż w tym samym okresie w roku 2016.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Komentarze: sektor spożywczy

Hiszpania umacnia swoją pozycję głównego eksportera owoców i warzyw spośród krajów UE

- Według hiszpańskiego Ministerstwa Rolnictwa, Rybołówstwa, Żywności i Ochrony Środowiska Hiszpania jest **drugim producentem owoców i warzyw w Unii Europejskiej** (25% produkcji). Tuż przed nią, z wynikiem lepszym o zaledwie jeden punkt procentowy, znajdują się Włochy. Z kolei **wśród producentów światowych Hiszpania zajmuje 6. miejsce.**
- Ponad **50% produkcji owoców i warzyw jest przeznaczonych na rynek zagraniczny**, przede wszystkim do krajów **UE**, gdzie wysyła jest **93%** towaru eksportowanego. Hiszpania jest **pierwszym eksporterem wśród krajów UE i jednym z trzech głównych eksporterów światowych**, razem z Chinami oraz Stanami Zjednoczonymi.
- W 2016 Hiszpania wyeksportowała świeże oraz przetworzone owoce i warzywa na kwotę 14 075 milionów euro. Wynik zwiększył się o 3% w porównaniu z rokiem 2015 i jest aż o 22% wyższy niż średnia w latach 2011-2014.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Komentarze: sektor spożywczy - wina hiszpańskie

Hiszpania z historycznym rekordem eksportu win na kwotę 2 710 milionów euro

(dane z czerwca 2017 obejmujące minionych dwanaście miesięcy)

- Suma zwiększy się aż do 3 006 milionów jeśli uwzględnimy również moszcz, napoje aromatyzowane oraz ocen winny. Wzrosła także średnia cena za litr.
- Wyroby winiarskie stanowią część **strategicznego sektora dla Hiszpanii**, która dysponuje **największą liczbą powierzchnią winnic na świecie** (960 000 hektarów) produkujących wysokiej jakości wina, wśród których **131** objętych jest ochroną nazwy pochodzenia i oznaczeń geograficznych. Pod względem wielkości eksportu Hiszpania plasuje się **na pierwszym miejscu na świecie**.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Komentarze: sektor spożywczy - oliwa z oliwek

Hiszpański eksport oliwy z oliwek osiągnął najwyższy w historii skumulowany przychód w ciągu ośmiu miesięcy trwania kampanii 2016/2017.

- Tak więc 661 907 eksportowanych ton oznacza wzrost o 22% w stosunku do poprzedniej kampanii i 17% wzrost w porównaniu ze średnią z czterech ostatnich kampanii. Wartość eksportu, która przekracza 2 450 milionów euro, jest wyższa o 28% od wartości ubiegłej kampanii oraz jest wyższa o 48% w stosunku do średniej wartości z czterech poprzednich sezonów.
- Eksport do Unii Europejskiej w porównaniu z kampanią z 2015/2016 zwiększył się pod względem wielkości o 32%, a pod względem wartości – o 41%.
- Podobną tendencję wykazuje eksport poza kraje Unii Europejskiej – obserwujemy wzrost wielkości eksportu o 16% i wzrost jego wartości o 42% w stosunku do średniej z czterech poprzednich sezonów, a także nieco bardziej umiarkowany wzrost w stosunku do poprzedniej kampanii (odpowiednio 2% i 9%) wynikający z dużego wzrostu w roku ubiegłym.
- Jeśli chodzi o import, nastąpił spadek jego wielkości o 27% i wartości o 28% w porównaniu z poprzednim sezonem.

(Dane opublikowane przez Hiszpańskie Ministerstwo Rolnictwa, Rybołówstwa, Żywnienia i Środowiska oraz Agencję Informacji i Kontroli Żywności)

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Ważne linki

- Oficjalna strona hiszpańskiego rządu: www.lamoncloa.gob.es
- Hiszpańskie Izby Gospodarcze: www.camaras.org
- Hiszpańska Konfederacja Organizacji Przedsiębiorców – La Confederación Española de Organizaciones Empresariales: www.ceoe.es
- Oficjalny Dziennik Ustaw – Boletín Oficial del Estado: www.boe.es

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

3. Wymiana handlowa polsko - hiszpańska

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Wymiana handlowa - obroty

Wymiana między Polską a Hiszpanią.

Styczeń – Grudzień 2017

- Eksport: 5,544 mld euro (10,36%)
- Import: 4,630,7 mld euro (12,63%)
- Obroty: 10,174,7 mld euro (11,38%)
- Saldo: + 913,30 mln euro

Hiszpania zajmuje 7. miejsce pod względem obrotów i 8. pod względem eksportu z Polski.

(dane WPHil Ambasady RP w Hiszpanii)

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Struktura towarowa polskiego eksportu do Hiszpanii

W 2016 roku największy udział miały następujące grupy towarów:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego (51%),
- wyroby przemysłu chemicznego (15,4%),
- artykuły rolno-spożywcze (11,9%),
- wyroby różne (8,7%),
- wyroby metalurgiczne (4,9%).

Wśród eksportowanych towarów dominowały: produkty AGD i RTV (m.in. telewizory, pralki lodówki, zmywarki, ekrany), pojazdy i części do samochodów (m.in. silniki, fotele samochodowe, koła, opony, poduszki powietrzne, amortyzatory), leki, produkty rolno-spożywcze (pszenica, mięso wołowe, mięso z indyka, syropy cukrowe, makarony), kable, półprodukty z żelaza, artykuły higieniczne (pasty do zębów, pieluchy, proszki do prania), papierosy, meble drewniane. *(dane Ministerstwa Rozwoju)*

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Struktura towarowa polskiego importu z Hiszpanii

W roku 2016 roku największy udział miały następujące grupy towarów:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego (35,3%),
- artykuły rolno-spożywcze (23,9%),
- wyroby przemysłu chemicznego (20,3%),
- wyroby metalurgiczne (10,8%),
- wyroby przemysłu lekkiego (3,2 %).

Do dominujących towarów w imporcie z Hiszpanii należą: pojazdy i części samochodowe, leki, produkty rolno-spożywcze (pomidory, cytryny, pomarańcze, papryka, mandarynki, brzoskwinie, ogórki, nektaryny, mięso ze świń), artykuły z żeliwa i stali (rury, sztaby, pręty), wyroby kamionkowe i ceramiczne oraz zespoły prądotwórcze napędzane wiatrem. *(dane Ministerstwa Rozwoju)*

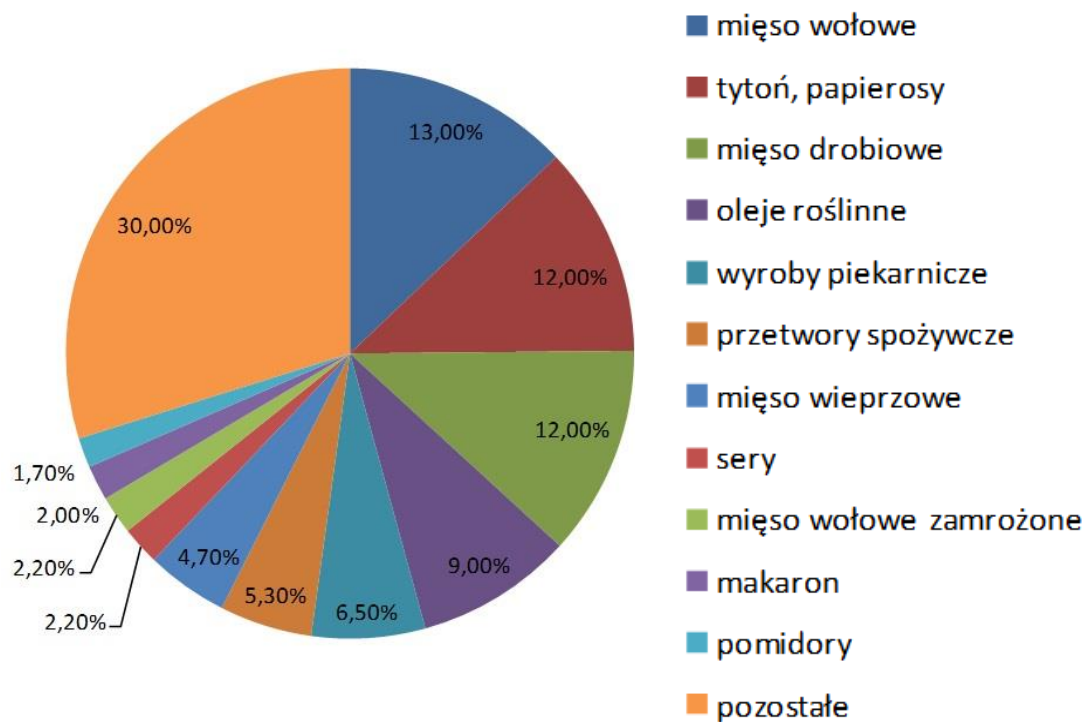

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

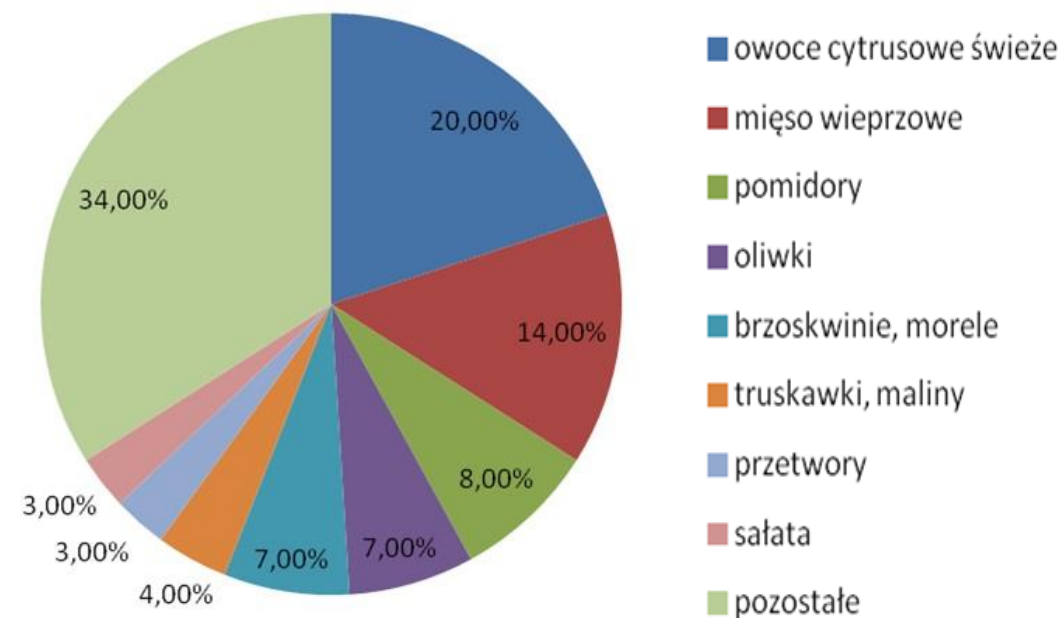
CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Wymiana handlowa – art. rolno-spożywcze

Eksportujemy:

Importujemy:

Źródło: WPHI w Madrycie

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

4. Inwestycje hiszpańskie w Polsce i polskie inwestycje w Hiszpanii

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Hiszpańskie firmy w Polsce

Hiszpania jest szóstym inwestorem w Polsce, zaś hiszpański udział w wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych wynosi w naszym kraju 4,6%. Ogółem napływ kapitału netto z tytułu hiszpańskich zagranicznych inwestycji bezpośrednich w 2015 roku to ponad 4 mld PLN, co daje nam ogólny napływ kapitału netto na koniec 2015 na poziomie ponad **43 mld PLN**.

Według danych GUS, w Polsce funkcjonuje obecnie ok. **650 spółek z udziałem hiszpańskiego kapitału**. Jak szacuje Biuro Radcy Handlowego Ambasady Hiszpanii wypracowują one ok. **1% polskiego PKB** i zapewniają ok. **20 tysięcy miejsc pracy**.

167 firm hiszpańskich w Polsce posiada kapitał przekraczający **1 mln USD**. Na liście **Największych Inwestorów Zagranicznych** w Polsce, prowadzonej przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu znalazło się **56 firm z Hiszpanii**.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Hiszpańskie firmy w Polsce

Wiele z hiszpańskich firm ulokowało swoje inwestycje w **kluczowych dla rozwoju polskiej gospodarki sektorach**. Przykłady tych inwestycji można znaleźć zwłaszcza w: **budownictwie i nieruchomościach, sektorze finansowym, motoryzacyjnym, metalowym, transportowym i komunikacyjnym, w sektorze energetycznym, a także w sektorze mody i wyposażenia wnętrz.**

W ostatnich latach firmy hiszpańskie były szczególnie zainteresowane wejściem na polski rynek w następujących sektorach: **infrastruktura kolejowa, energia odnawialna, szpitalnictwo, gospodarka wodna i reutilizacja odpadów.**

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Hiszpańskie firmy w Polsce

Roca

Bank Zachodni WBK
Grupa Santander

idom

ZARA

Massimo Dutti

Kiddy's Class

Pull and Bear

budimex

Mostostal
WARSZAWA

indra

Bershka

SENER

RUBAU

oysho

ZARA HOME

Gamesa

IBERDROLA
Engineering & Construction

Gestamp
Wind

cadagua

Logista
Polska

MECALUX

acciona

TOUS

jewelers since 1920

telepizza®

Sabadell

CaixaBank

GARRIGUES

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Polskie firmy w Hiszpanii

Ponad **50 polskich firm** zainwestowało **350-400 milionów** euro w Hiszpanii.

Główne branże, w które inwestowały firmy polskie to

- usługi IT,
- sektor chemiczny,
- motoryzacyjny,
- systemy ochrony,
- wyposażenie wnętrz,
- branża farmaceutyczna i medyczna,
- spożywcza
- finanse.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Przykładowe polskie inwestycje w Hiszpanii

COMARCH

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Potencjalne sektory współpracy

Perspektywy dla polskich firm w Hiszpanii są bardzo dobre.

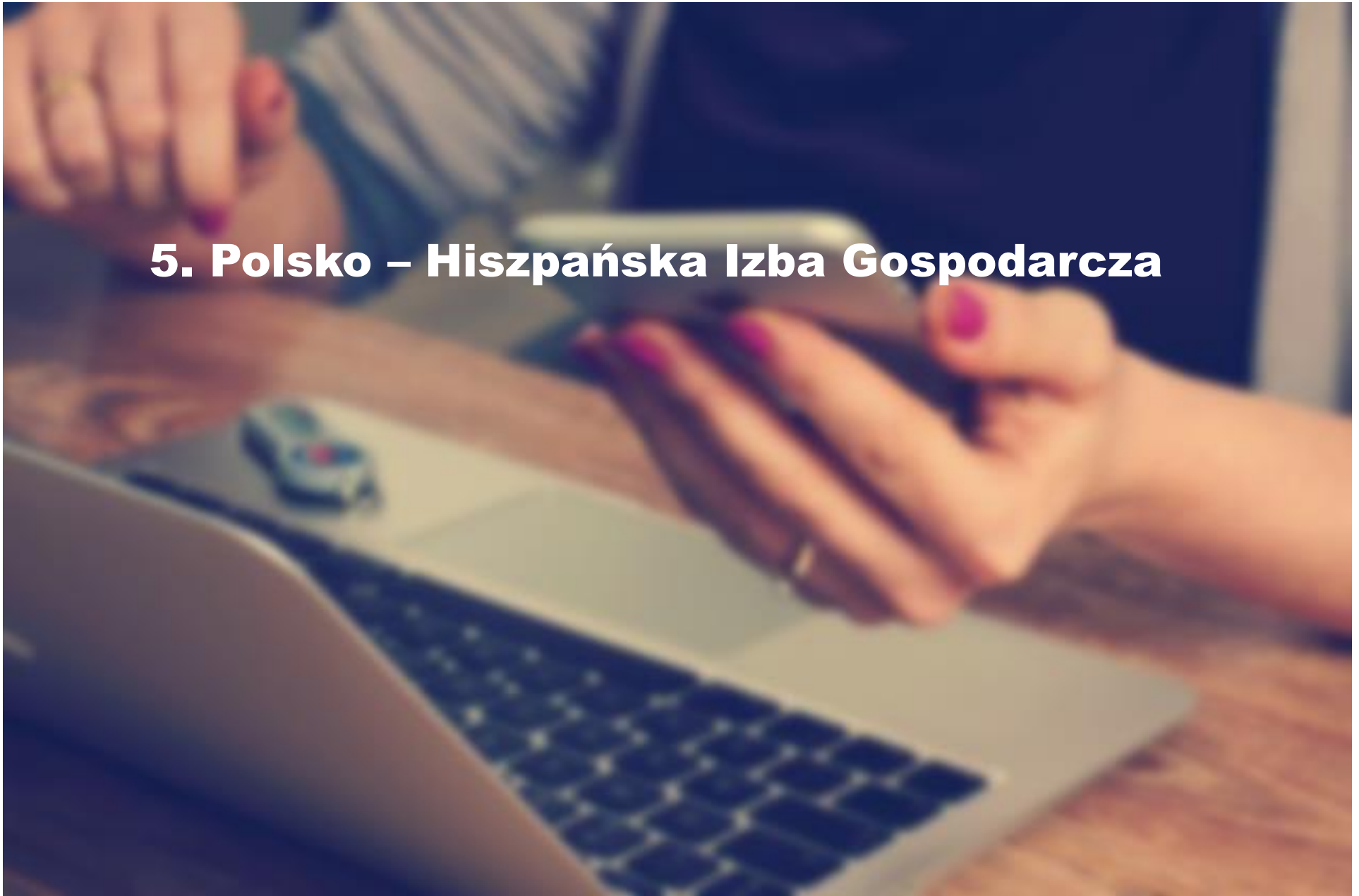
- Firmy polskie największe możliwości współpracy upatrują w **infrastrukturze, budownictwie, sektorze spożywczym i e-commerce**. Obserwujemy także ożywienie we współpracy w **przemśle jachtowym** gdzie polskie firmy dostarczają elementy konstrukcji i wyposażenie, w sektorach budowlanym i remontowym. Najczęściej odwiedzanymi przez polskie firmy targami w Hiszpanii są te dotyczące następujących sektorów: IT / ICT, żeglarski, branża łowiecka, branża farmaceutyczna, sektor spożywczy oraz sektor aerospace & defence.
- Warto także przyjrzeć się możliwościom współpracy z hiszpańskimi firmami w kontekście **projektów południowoamerykańskich**.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

5. Polsko – Hiszpańska Izba Gospodarcza

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

5. Jak Polsko – Hiszpańska Izba Gospodarcza praktycznie pomaga w wejściu na rynek hiszpański

- Metodologia dobierania partnerów handlowych
- Przygotowywanie wyjazdów na targi
- Wsparcie na bieżąco działalności firm
- Działania dla przedsiębiorców podejmowane na terenie Hiszpanii
- Przedstawicielstwa Regionalne

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

DLACZEGO POLSKO – HISZPAŃSKA IZBA GOSPODARCZA?

- współpracujemy z najlepszymi prawnikami oraz doradcami podatkowymi;
- realizujemy badania rynku;
- wyszukujemy partnerów handlowych;
- realizujemy profesjonalne tłumaczenia;
- organizujemy ok. 50 spotkań rocznie, podczas których przekazujemy wiedzę merytoryczną na temat rynku hiszpańskiego i polskiego oraz umożliwiamy nawiązywanie kontaktów oraz wymianę doświadczeń.

SERRANO INTERNATIONAL

Hiszpania

Ekonomiczno-prawne aspekty wymiany
handlowej

Adam Plisiecki

Radca Prawny

Kancelaria SERRANO INTERNATIONAL

Luty 2018 r.

- **SERRANO INTERNATIONAL** zostało założone w Madrycie w 1980 r.
- **SERRANO INTERNATIONAL** jest międzynarodową kancelarią prawną, z siedzibą w Madrycie posiadającą sieć współpracujących kancelarii w Warszawie, Rzymie, Mediolanie, Berlinie, Paryżu, Lizbonie, Lugano, Pradze oraz Bukareszcie
- **SERRANO INTERNATIONAL** świadczy kompleksową obsługę prawną, obejmującą swym zakresem wszelkie specjalizacje niezbędne w europejskim obrocie gospodarczym
- **SERRANO INTERNATIONAL** jest obecne w Polsce od 2001 r. Natomiast w biurze Kancelarii w Madrycie zespół obsługujący klientów polskojęzycznych ("Polish Desk"), specjalizuje się w obsłudze prawnej działalności polskich podmiotów gospodarczych w Hiszpanii

EFEKTY KRYZYSU W HISZPANII

- ✓ Pęknięcie bańki budowlanej w 2007 r. spowodowało bankructwo kolejnych developerów i przedsiębiorstw z sektora budowlanego
- ✓ Zatory płatnicze w transakcjach handlowych oraz wzrost niewypłacalności przedsiębiorstw
- ✓ Zachwianie wiarygodności systemu bankowego
- ✓ Spadek popytu w sektorze gospodarstw domowych oraz produkcji przemysłowej
- ✓ Załamanie rynku pracy: wzrost bezrobocia
- ✓ Spadek notowań na hiszpańskiej giełdzie (2008 r.)
- ✓ Utrata zaufania inwestorów zagranicznych
- ✓ Wskaźniki makroekonomiczne sięgają dna w 2009 r.
- ✓ Druga recesja (2011 r. - 2012 r.)

PRZECIWDZIAŁANIE KRYZYSOWI

✓ **Polityka gospodarcza Rządu**

Czas reform

Cięcia budżetowe
i podwyższenie niektórych podatków.
Racjonalizacja i modernizacja
Administracji

Restrukturyzacja oraz
dokapitalizowanie systemu
finansowego

Programy stymulacji gospodarki
(Plan E, PIVE)

Programy promocji zatrudnienia
oraz aktywizacji rynku pracy

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Stymulacja i liberalizacja gospodarki (I)

- ✓ Ustawy o działalności gospodarczej i aktualizacji przepisów dot. samozatrudnienia

(Ley 20/2007, de 11 de julio, del Estatuto del trabajo autónomo/ Ley 31/2015, de 9 de septiembre, por la que se modifica y actualiza la normativa en materia de autoempleo y se adoptan medidas de fomento y promoción del trabajo autónomo y de la Economía Social)

- ✓ Ustawy o swobodnym dostępie i wykonywaniu działalności usługowej

(Ley 17/2009, de 23 de noviembre, sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio / Ley 25/2009, de 22 de diciembre, de modificación de diversas leyes para su adaptación a la Ley sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Stymulacja i liberalizacja gospodarki (II)

- ✓ Ustawa o zrównoważonej gospodarce
(Ley 2/2011, de 4 de marzo, de economía sostenible)
- ✓ Ustawa o liberalizacji handlu i niektórych usług
(Ley 12/2012, de 26 de diciembre, de medidas urgentes de liberalización del comercio y de determinados servicios)
- ✓ Ustawa o wsparciu przedsiębiorców i ich internacjonalizacji
(Ley 14/2013, de 27 de septiembre, de apoyo a los emprendedores y su internacionalización)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Stymulacja i liberalizacja gospodarki (III):

- ✓ Ustawa o Gwarancji Jedności Rynku
(Ley 20/2013, de 9 de diciembre, de garantía de la unidad de mercado)
- ✓ Dekret królewski z mocą ustawy dot. przyjęcia pilnych środków dla wzrostu, konkurencyjności i efektywności
(Real Decreto-ley 8/2014, de 4 de julio, de aprobación de medidas urgentes para el crecimiento, la competitividad y la eficiencia)
- ✓ Ustawa o dezindeksacji hiszpańskiej gospodarki
(Ley 2/2015, de 30 de marzo, de desindexación de la economía española)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Stymulacja i liberalizacja gospodarki (IV):

- ✓ Ustawa o Pilnej Reformie Pracy Samozatrudnionej

(Ley 6/2017, de 24 de octubre, de Reformas Urgentes del Trabajo Autónomo)

- Ryczałt: 50 euro składki ZUS w pierwszym roku działalności
- Ułatwienie concyliacji rodzinnej dla osób samozatrudnionych
- Możliwość odliczenia pewnych kosztów (w przypadku pracy domowej lub posiłków / delegacji – 26 euro dziennie)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Prawo pracy (I):

- ✓ Reformy Kodeksu Pracy w 2010 r. i w 2012 r.
- ✓ Ustawa o środkach dla wspomżenia stałego zatrudnienia i poprawienia poziomu zatrudnienia pracowników
(Real Decreto-ley 16/2013 de 20 de diciembre, de medidas para favorecer la contratación estable y mejorar la empleabilidad de los trabajadores)
- ✓ Ustawa o ochronie pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy oraz o innych pilnych środkach w porządku gospodarczym i społecznym oraz Królewski Dekret z mocą ustawy dot. pilnych środków dla zwiększenia zatrudnienia na czas nieokreślony
(Ley 1/2014, de 28 de febrero, para la protección de los trabajadores a tiempo parcial y otras medidas urgentes en el orden económico y social /Real Decreto-ley 3/2014, de 28 de febrero, de medidas urgentes para el fomento del empleo y la contratación indefinida)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Prawo pracy (II):

- ✓ Dekret królewski uchwalający hiszpańską strategię aktywacji zatrudnienia na lata 2017 – 2020 – kontynuacja strategii na lata 2014 - 2016

(Real Decreto 1032/2017, de 15 de diciembre, por el que se aprueba la Estrategia Española de Activación para el Empleo 2017-2020)

- ✓ Dekret Królewski z mocą ustawy przedłużający Program Aktywacji Pracy

(Real Decreto-ley 7/2017, de 28 de abril, por el que se prorroga y modifica el Programa de Activación para el Empleo)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Stabilizacja finansów publicznych (I):

- ✓ Nowelizacja art. 135 Konstytucji w 2011 r.
- ✓ Ustawa o stabilności budżetowej i zrównoważeniu budżetowym
(Ley Orgánica 2/2012, de 27 de abril, de estabilidad presupuestaria y sostenibilidad financiera)
- ✓ Ustawa o racjonalizacji i samowystarczalności administracji lokalnej
(Ley 27/2013, de 27 de diciembre, de racionalización y sostenibilidad de la Administración Local)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Stabilizacja finansów publicznych (II):

- ✓ Ustawa 15/2014 z dnia 16 września, o racjonalizacji sektora publicznego i innych środkach reformy administracyjnej
(Ley 15/2014, de 16 de septiembre, de racionalización del Sector Público y otras medidas de reforma administrativa)

- ✓ Dekret Królewski z mocą ustawy 17/2014, z dnia 26 grudnia, o środkach stabilności finansowej Autonomicznych Wspólnot i lokalnych jednostek oraz innych środkach o charakterze ekonomicznym
(Real Decreto-ley 17/2014, de 26 de diciembre, de medidas de sostenibilidad financiera de las comunidades autónomas y entidades locales y otras de carácter económico)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Refinansowanie i restrukturyzacja przedsiębiorstw (I):

- ✓ Królewski Dekret z mocą ustawy uchwalający pilne środki w zakresie finansowania i restrukturyzacji długów dotyczących przedsiębiorstwa

(Real Decreto-ley 4/2014, de 7 de marzo, por el que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial)

- ✓ Ustawa o zarządzaniu, nadzorze i wypłacalności jednostek kredytowych

(Ley 10/2014, de 26 de junio, de ordenación, supervisión y solvencia de entidades de crédito)

- ✓ Dekret królewski z mocą ustawy, o pilnych środkach z zakresu upadłości oraz Ustawa w sprawie pilnych środków w zakresie refinansowania i restrukturyzacji zadłużenia przedsiębiorstw

(Real Decreto-ley 11/2014, de 5 de septiembre, de medidas urgentes en materia concursal / Ley 17/2014, de 30 de septiembre, por la que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial)

POLITYKA USTAWODAWCZA

Akty prawne. Refinansowanie i restrukturyzacja przedsiębiorstw (II):

- ✓ Ustawa o wsparciu finansowania przedsiębiorstw

(Ley 5/2015, de 27 de abril, de fomento de la financiación empresarial)

- ✓ Ustawa o mechanizmie drugiej szansy, zredukowaniu obciążeń finansowych oraz innych środkach porządku społecznego

(Ley 25/2015, de 27 de febrero, de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden social)

POŻEGNANIE KRYZYSU?

Niektóre wskaźniki (I)

- ✓ W 2015 r. zagraniczne inwestycje w Hiszpanii wyniosły 24,2 miliardów euro brutto, w 2016 r. 24,4 miliardów euro brutto, w 2017 r. 16,4 miliardów (styczeń-wrzesień) / według danych hiszpańskiego M. Gospodarki. Inne źródła: ok. 50 miliardów inwestycji zagranicznych w Hiszpanii w 2017 r.
- ✓ Madryt, Kraj Basków i Katalonia jako liderzy otrzymanych inwestycji zagranicznych.
- ✓ Łącznie, przedsiębiorstwa z zagranicznym kapitałem osiągają obrót ok. 50 % łącznego obrotu przemysłu w Hiszpanii oraz zatrudniają ponad 30 % pracowników w Hiszpanii
- ✓ Główne sektory docelowe inwestycji zagranicznych: produkcja wyrobów, usługi finansowe, transport, retail oraz budownictwo.
- ✓ Pozytywna analiza i oczekiwania zagranicznych inwestorów według Barometru klimatu biznesowego w Hiszpanii w 2017 r. (ankieta INVEST IN SPAIN): rynek pracy i kapitał ludzki, opodatkowanie, rynki regulowane, infrastruktury, finansowanie, innowacyjność, wymiar i lokalizacja rynku, jakość życia

POŻEGNANIE KRYZYSU?

Niektóre wskaźniki (II)

- ✓ Sektory perspektywiczne: TIC, Sektor Farmaceutyczny i Biotechnologia, Energia, Sektor Samochodowy, E-Commerce
- ✓ Eksport hiszpańskich towarów w okresie styczeń-październik 2017 r. wzrósł o 9,3% w porównaniu do tego samego okresu z 2016 r., osiągając wartość 229 miliardów euro
- ✓ Linie eksportu: sektor samochodowy, sektor przemysłowy, przemysł chemiczny i farmaceutyczny, żywność, towary konsumenckie
- ✓ Import wzrósł o 11,3% - do 250 miliardów euro.
- ✓ Według Savills w 2017 r. zainwestowano w hiszpańskie nieruchomości ok. 9 miliardów euro
- ✓ Pod koniec 2017 r. było bezrobotnych 3.412.781 osób (na III Q 2017 r. 16,38 % - 18,5 % w 2016 r. – 20,8 % w 2015 r.)

POŻEGNANIE KRYZYSU?

Niektóre wskaźniki (III)

- ✓ Hiszpania jest 14. największą gospodarką na Świecie, 5. w Europie
- ✓ Jest 11 największym eksporterem usług komercyjnych
- ✓ Potencjał turystyczny Hiszpanii
- ✓ Rynek o ok. 46 milionów ludności

DOŚWIADCZENIA KLIENTÓW KANCELARII

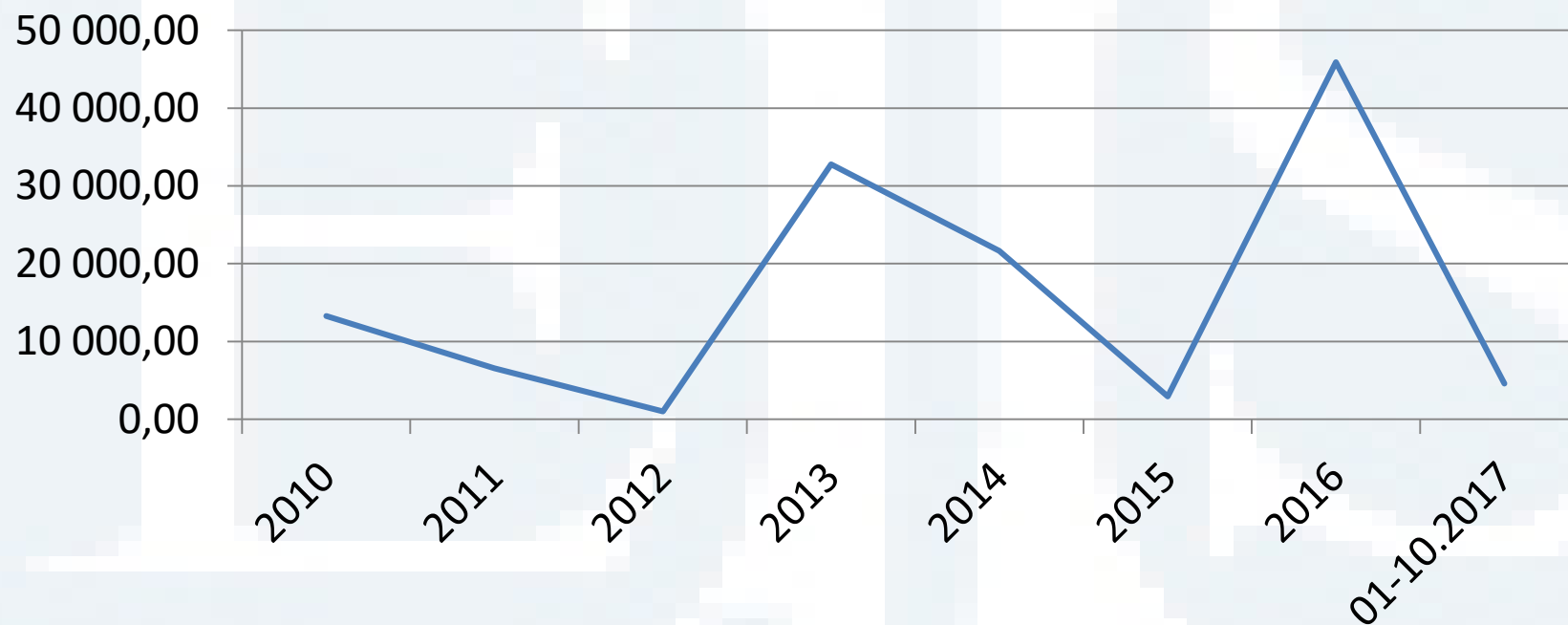
- ✓ Do 2011 r. silne zainteresowanie hiszpańskich przedsiębiorstw Polską (2011 r.: istniały 744 spółki z udziałem hiszpańskiego kapitału, napływ kapitału hiszpańskiego do Polski osiągnął wartość 4,3 mld EUR wg danych GUS):
 - handel tradycyjny,
 - firmy budowlane, developerzy
 - wykonawcy (zamówienia publiczne)
 - energie odnawialne i ochrona środowiska,
 - sektor bankowy
 - sektor motoryzacyjny
 - inne: przemysł, transport, inżynieria, moda.
- ✓ Rosnące zainteresowanie hiszpańskim rynkiem w Polsce: obsługa polskich inwestorów z bardzo różnych sektorów działalności (żywność, oddelegowanie pracowników, nieruchomości, marketing, sprzedaż online, recykling, transport...).
- ✓ Polscy klienci: w 2008 r. – 2009 r. wzrost spraw windykacyjnych polskich klientów (ok. 50 % przewoźnicy, firmy transportowe)

Hiszpańskie inwestycje produkcyjne w Polsce w
latach 2010-2017
(w tys. EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych DATAINVEX

Polskie inwestycje produkcyjne w Hiszpanii w
latach 2010-2017
(w tys. EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych DATAINVEX

HISZPAŃSKI SYSTEM PRAWNY

- ✓ Hiszpański Kodeks Cywilny jest oparty na tzw. Kodeksie Napoleońskim – Prawo kontynentalne oraz tradycja *ius commune*
- ✓ Specyfika Królestwa Hiszpanii: podział na 17 Regionów Autonomicznych, które zgodnie z Konstytucją 1978 r. mają szerokie uprawnienia ustawodawcze
- ✓ 1986 r.: wstęp Hiszpanii do UE. Harmonizacja prawa
- ✓ Liberalizacja regulacyjna i swoboda prowadzenia działalności gospodarczej oraz przepływu kapitału

SPORY I WYNDIKACJA NALEŻNOŚCI

- Ostrożność i sprawdzenie kontrahenta
 - Raport gospodarczy, bazy danych
 - Rejestr Handlowy – w tym ostatnie sprawozdanie
- Zamówienia, negocjacje warunków umownych i warunki CMR
- Gwarancje płatnicze, przedpłaty
- Reklamacje towarów
- 5-letni okres przedawnienia roszczeń z tyt. płatności handlowych
- 8 % odsetki za zwłokę (2018 r.) – przepisy w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach
- Windykacja polubowna

ORGANIZACJA SĄDOWNICTWA W HISZPANII

Cztery piony sądownictwa, z których każdy posługuje się odrębną procedurą:

- cywilny, w tym sądy gospodarcze (np. w sprawach korporacyjnych lub transportowych oraz dot. własności intelektualnej)
- karny
- sądownoadministracyjny
- społeczny

POSTĘPOWANIE CYWILNE

- Konieczny adwokat i zastępca procesowy
- Procedury przewlekłe

POSTĘPOWANIE CYWILNE

Tryb podstawowy – *Juicio Ordinario*

- Wartość pozwu powyżej 6.000 euro
- Inne: o zniesławienie, zaskarżenie uchwał, itp.

Tryb ustny – *Juicio Verbal*

- Wartość pozwu poniżej 6.000 euro
- Inne: przywrócenie posiadania nieruchomości, przyznanie alimentów, itp.

Tryby szczególne

- Postępowanie upominawcze (*procedimiento monitorio*)
- Europejski Nakaz Zapłaty
- Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (do 2000 euro)
- Postępowanie wekslowe (*juicio cambiario*)

POSTĘPOWANIE CYWILNE

EGZEKUCJA

- W Hiszpanii nie ma komorników!

KOSZTY

- Wpis sądowy: część stała + stosunkowa (0,5 % do 1.000.000 euro)
- Do 1/3 wartości sporu

POSTĘPOWANIE CYWILNE

ARBITRAŻ I MEDIACJA

POSTĘPOWANIE UPADŁOŚCIOWE

- ✓ Zgłoszenie wierzytelności syndykowi w terminie 30 dni od publikacji ogłoszenia w Dz. U.
- ✓ Możliwość stawiennictwa się wierzyciela do postępowania sądowego upadłości

PODSTAWOWE FORMY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

- ✓ Spółka (np. „SL” – odpowiednik sp. z o.o.)
- ✓ Oddział („*Sucursal*”)
- ✓ Przedstawicielstwo w Hiszpanii („*Oficina de representación*”)
- ✓ Zarejestrowanie w Hiszpanii dla celów VAT – uzyskanie nr NIP
- ✓ Zarejestrowanie w Rejestrze Firm Akredytowanych („*REA*”)
- ✓ Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą („*Autónomo*”)
- ✓ Inne: joint venture, konsorcja, umowy dostawy, dystrybucji, agencji oraz franchisingu

SL – podstawowe informacje

- ✓ Nazwa
- ✓ Wspólnicy
- ✓ Kapitał zakładowy (3000 euro)
- ✓ Przedmiot działalności
- ✓ Siedziba
- ✓ Zarząd → Konieczność składkowania ZUS

PROCEDURA ZAŁOŻENIA SPÓŁKI

- ✓ Uzyskanie nr NIE / NIF dla wspólnika / przyszłego członka zarządu
- ✓ Uzyskanie zaświadczenia dot. nazwy nowej spółki
- ✓ Otwarcie konta w Hiszpańskim banku w celu zdeponowania kapitału zakładowego
- ✓ Sporządzenie aktu notarialnego założenia spółki
- ✓ Deklaracja o „beneficial owner” i zagranicznej inwestycji
- ✓ Uzyskanie prowizorycznego nr NIF dla spółki
- ✓ Złożenie deklaracji pcc oraz wpisanie spółki do Rejestru Handlowego
- ✓ Potwierdzenie nr NIF, wniosek o nr VAT-UE, legalizacja ksiąg

PROCEDURA ELEKTRONICZNA ZGŁOSZENIA DZIAŁALNOŚCI

- ✓ Burokracja oraz wydłużenie czasu zakładania działalności gospodarczej w Hiszpanii
- ✓ Elektroniczne tworzenie przedsiębiorstw (za pośrednictwem systemu *CIRCE*)
- ✓ Punkty Obsługi Przedsiębiorcy (*PAIT*) – baza danych dostępnej pomocy publicznej
- ✓ Ujednolicony Dokument Elektroniczny (*DUE*) oraz jedno okienko (*VUE* - www.eugo.es)
- ✓ Automatyczne zgłoszenie nowego przedsiębiorstwa w Urzędzie Skarbowym, Rejestrze Handlowym, ZUS, ew. Agencji Ochrony Danych Osobowych, ew. Urzędu Znaków Towarowych i Patentów

E-COMMERCE

1. Informacja prawna dla konsumentów:

- Na stronie nota prawna (dane sprzedającego)
- Karta produktu (rodzaj, zaświadczenia, etykiety)
- Warunki Ogólne Zamówienia (daty, wydanie produktu, płatności, rozwiązanie, reklamacje, gwarancje, bezpieczeństwo)
- Zwroty
- Ochrona Danych Osobowych
- Zgoda na przekazanie informacji handlowej
- Cookies & dard

2. Właściwość prawa - terytorialność

3. Właściwość sądu

4. Opodatkowanie UE:

- Produkt cyfrowy: VAT w kraju docelowego
- Produkt fizyczny: VAT kraju pochodzenia / kraju docelowego (35.000 euro sprzedaży w ciągu roku)

6. Środki rozwiązywania sporów, kodeksy zachowania

POZWOLENIA

- ✓ Pozwolenia urbanistyczne dot. lokalu użytkowego czy zakładu
- ✓ Pozwolenia dot. szczególnych działalności
- ✓ Wpisy do specjalnych rejestrów
- ✓ Zgłoszenia wstępne oraz odpowiedzialne oświadczenia

PRAWO PRACY

- ✓ Hiszpański Kodeks Pracy / Układy zbiorowe
- ✓ Minimalna płaca (2018 r.: 735,90 euro miesięcznie – 10.302,60 euro rocznie)
- ✓ Rodzaje umów o pracę / odprawy
- ✓ Zgłoszenie pracodawcy do ZUS oraz zakładu do Urzędu Pracy
- ✓ Plan BHP
- ✓ Składkowanie / ulgi

ODDELEGOWANIE PRACOWNIKÓW

- ✓ Ustawa o oddelegowaniu pracowników

(Ley 45/1999, de 29 de noviembre, sobre el desplazamiento de trabajadores en el marco de una prestación de servicios transnacional)

- ✓ Nowelizacja ustawy w 2017 r. w celu wdrożenia dyrektywy 2014/67/UE z 15 maja 2014 r. w sprawie egzekwowania dyrektywy 96/71/WE dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług

ODDELEGOWANIE PRACOWNIKÓW

- ✓ Pracodawcy, którzy oddelegują pracowników do Hiszpanii są zobowiązani respektować minimalne warunki pracy obowiązujące w Hiszpanii:
 - a) Czas pracy
 - b) Wynagrodzenie
 - c) Równe traktowanie i zakaz dyskryminacji
 - d) Regulacja pracy młodocianych
 - e) BHP
 - g) Poszanowanie intymności i godności pracowników
 - h) Prawo zrzeszania się w związki zawodowe i prawo strajku
- ✓ Pracodawcy są zobowiązani zachować i udostępnić akta pracownicze na żądanie hiszpańskiego Urzędu Pracy
- ✓ Należy zgłosić oddelegowania, które trwają ponad 8 dni
- ✓ Zachowanie polskiego ZUS przez 2 lata
- ✓ Zaliczki na podatek dochodowy po upływie 183 dni oddelegowania w danym roku kalendarzowym

PODWYKONAWSTWO

- ✓ Ustawa o podwykonawstwie

(Ley 32/2006, de 18 de octubre, reguladora de la subcontratación en el Sector de la Construcción)

- ✓ Zakres materialny ustawy: wszelkie prace budowlane, montażowe, instalacyjne, itp.
- ✓ Ustawa wymaga, aby firmy uczestniczące w podwykonawstwie posiadały odpowiednie zaplecze techniczne i materialne
- ✓ Trzeci podwykonawca nie może dokonać dalszego zlecenia usług
- ✓ Obowiązek wpisu do Rejestru Firm Akredytowanych (REA) – procedura ułatwiona dla podwykonawców z innych państw UE – służy również jako zgłoszenie oddelegowania pracowników

ZUS

STOPY NALICZANIA SKŁADEK (%)

UBEZPIECZENIE	PRACODAWCA	PRACOWNICY	ŁĄCZNIE
Chorobowe	23,60	4,70	28,30
Godziny nadliczbowe – siła wyższa	12,00	2,00	14,00
Reszta godzin nadliczbowych	23,60	4,70	28,30

	PRACODAWCA	PRACOWNICY	ŁĄCZNIE
SZKOLENIE ZAWODOWE	0,60	0,10	0,70

BEZROBOCIE	PRACODAWCA	PRACOWNICY	ŁĄCZNIE
Stopa ogólna	5,5	1,55	7,05
Umowa na czas określony – pełny etat	6,7	1,6	8,3
Umowa na czas określony – niepełny etat	6,7	1,6	8,3

	PRACODAWCA	PRACOWNICY	ŁĄCZNIE
Fundusz gwarancji płatniczych (FOGASA)	0,20		0,20

PODATKI

- ✓ Podatek CIT 2018: 25 % (w pierwszym roku uzyskania dochodu 15 %)
- ✓ Podatek PIT (od 19 % do 45 %) / Nie rezydenci
- ✓ Umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania
- ✓ VAT (21 % / 10 % 4 %) – specjalny system podatkowy na Wyspach Kanaryjskich (podatek *IGIC*)
- ✓ Prowadzenie księgowości / audyt

SERRANO INTERNACIONAL

Dziękuję Państwu za uwagę

Muchas gracias por su atención

www.ejsi.es www.serrano.pl
HISZPANIA: Velázquez 53, 4º izq., 28001 Madryt

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

SPOŁECZNO-KULTUROWE ASPEKTY WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ POLSKO – HISZPAŃSKIEJ

Zuzanna Gołębiowska

Dyrektor

Polsko – Hiszpańska Izba Gospodarcza

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Różnice kulturowe

- Należy o nich pamiętać, nie są one jednak tak drastyczne jak np. przy kontaktach z biznesmenami z innych kontynentów.
- Polska i Hiszpania, jako kraje europejskie, z jednej strony czerpią ze wspólnej i dwutysięcznej tradycji rzymskiej i chrześcijańskiej, a z drugiej doświadczają jednocześnie zjawiska globalizacji kulturowej w wielu wymiarach.
- Niemniej jednak, zwyczaje społeczne i handlowe między obu krajami różnią się, np. w Hiszpanii istnieje duże zróżnicowanie w kulturze pracy w poszczególnych regionach.
- Warto podkreślić, że obecnie w Hiszpanii spotykamy się z coraz większym rozłamem kulturowym i edukacyjnym, co doskonale zauważyć można baczniej przyglądając się hiszpańskiemu społeczeństwu. Porównując „stare” i „młode” pokolenie dostrzec można znaczące różnice dotyczące umiejętności, dyscypliny czy pracowitości.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Jak prowadzić rozmowy biznesowe z przedsiębiorcami z Hiszpanii?

Cechy charakterologiczne i osobowościowe, które wyróżniają mieszkańców Półwyspu to:

- temperament,
- życzliwość,
- towarzyskość,
- pogoda ducha,
- uprzejmość
- duma i oczekiwanie na traktowanie z odpowiednim szacunkiem. Znamy przypadki, kiedy latami budowane dobre relacje legły w gruzach z powodu jednej niezręcznej sytuacji - drobnej z punktu widzenia Polaka, a interpretowanej jako ugodzenie w dumę przez Hiszpana.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Pozyskanie zaufania

Warto podkreślić, że dla hiszpańskich biznesmenów, utrzymywanie kontaktów biznesowych jest formą **pewnego rodzaju przyjaźni**, nawet jeżeli ma ona charakter interesowny i powierzchowny. Dlatego **sfera osobowa, referencje i zbudowanie zaufania** - już od początku biznesowych relacji - zdają się być kluczowymi.

Staramy się to osiągnąć poprzez:

- **zrelatywizowanie powagi** (np. szczególną rolę odgrywa tutaj poczucie humoru),
- poruszenie podczas rozmowy **spraw rodzinnych** czy osobistych (oczywiście, bez zagłębiania się w szczegóły),
- **gościnność i poświęcenie czasu** drugiej stronie (lunch czy oprowadzenie po mieście),
- okazanie solidarności w drobnych, mniej istotnych sprawach,
- traktowanie drugiej strony w **sposób osobisty i ciepły**, warto okazywać dobre maniery, spokój i dyplomację.
- należy zwracać szczególną uwagę, aby **nie urazić partnera**,
- dbanie o **wzajemny szacunek**, serdeczne otwarcie i prowadzenie dialogu, wszystko to przy jednoczesnym zachowaniu dozy ostrożności i **niepopadaniu w kompleks niższości**.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Negocjacje

- Z punktu widzenia logiki ekonomicznej, rozmowy biznesowe z przedsiębiorcami z Hiszpanii należy prowadzić na zwyczajnych zasadach, uwzględniając jednak różnice kulturowe i mentalność mieszkańców Półwyspu.
- Hiszpanie zwykle podchodzą do interesów w sposób **bardziej emocjonalny** niż Polacy, co często od tych drugich wymaga większego zaangażowania osobistego i empatii niż w relacjach, do których są przyzwyczajeni. Dla Hiszpanów z kolei sporym wyzwaniem jest dostosowanie się do bardziej racjonalnego oraz jednotorowego sposobu myślenia Polaków.
- Hiszpański biznesmen będzie o wiele bardziej uwrażliwiony na zachowanie pozorów. Podczas negocjacji i interpretacji umów, hiszpańska strona postrzeżeć będzie polskiego partnera biznesowego **przez pryzmat jego niemieckiego sąsiada** znanego z sumienności, pracowitości, lecz również **mniej elastycznego**, czy otwartego podejścia do świata.
- Dla Hiszpanów ważniejszy jest, tu pozwolę sobie na prawnicze porównanie „*duch*” a nie „*litera*” regulująca współpracę. Pamiętać należy jednak, że **w przypadku sporu, jedynie „litera (prawa)”** uchroni nas przed ewentualną nierzetelnością kontrahenta.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Negocjacje

- Hiszpanie są **dobrymi** i wytrwałymi **negocjatorami**.
- Rozmowy mogą trwać całymi miesiącami i mają na celu obniżenie poziomu wymagań partnera. Warto zacząć negocjacje **od wyższego pułapu żądań**, aby następnie pomału i z rozwagą ustępować.
- **Propozycje powinny być praktyczne**, wsparte odpowiednimi wyliczeniami i zaprezentowane w profesjonalny sposób.
- Rozmowy negocjacyjne nie są za to utrzymywane w rygorystycznych ramach, często możemy spotkać się z **przerwami na pogaduszki** mało związane z tematem, dlatego spotkania te trwają dużo dłużej niż w wielu innych krajach europejskich. Często jest także przenoszenie rozmów biznesowych na teren mniej formalny: na przykład kontynuowanie ich w restauracji podczas kolacji trwającej do późnych godzin nocnych.
- Nie poleca się stosowania technik presji psychologicznej.
- **Przerywanie naszej wypowiedzi** przez Hiszpana z hiszpańskiego punktu widzenia świadczy o dużym zainteresowaniu rozmową.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Mowa ciała

- Charakterystyczna **bogata mowa ciała** (z tym, że ekspresywna mowa ciała **nie** zawsze **musi świadczyć o zaangażowaniu emocjonalnym** rozmówców).
- **Odległość** pomiędzy rozmówcami jest **zauważalnie mniejsza** niż w innych krajach.
- Przy powitaniu między kobietą i mężczyzną (lub dwiema kobietami), znajdującymi się na płaszczyźnie zawodowej częste są **cmoknięcia w oba policzki**.
- Często między mężczyznami funkcjonuje także - wyrażający przyjacielską bliskość - gest zwany „**palmada**” - **delikatne uderzenie otwartą dłonią po ramionach lub plecach**, stosowane podczas powitań. Gest ten może się wydać naruszeniem przestrzeni osobistej.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Płatności

- Hiszpanie to twardzi negocjatorzy, którzy dążą do zawierania umów dla nich korzystnych poprzez proponowanie **dodatkowych klauzul warunkujących** (np. dotyczących płatności).
- Niestety, zdarza się, że **sami długo zwlekają ze zrealizowaniem swoich należności** , co poparte jest często argumentem o standardach pracy księgowości bądź rzekomym błędem drugiej strony (źle wystawiona faktura, nieobecność pracownika odpowiedzialnego za dokonanie transakcji, etc.).

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Wskazówki

- Jeśli chodzi o czas pracy to należy pamiętać, aby **nie planować spotkań przed 9 rano** (zazwyczaj o 9.00 rozpoczyna się pracę), oraz, że w godzinach **14.00-16:30 obowiązuje tzw. pora obiadowa**, która może zostać wykorzystana na spotkania biznesowe podczas lunchu z klientem czy współpracownikiem. Wieczorami, czas pracy może się wydłużyć **do 20.00, a spotkania nieformalnych do 02.00 dnia następnego**.
- W trakcie umawiania terminów spotkań warto uwzględnić kalendarz **hiszpańskich świąt religijnych**, a także licznych świąt każdego z regionów i miast.
- Dla Hiszpanów ważną rolę ogrywa **estetyka** - chodzi tutaj zarówno o schludny wygląd zewnętrzny, jak również otoczenie związane ze spotkaniem biznesowym, jak np. **wyposażenie sali**. To samo dotyczy **naszych materiałów reklamowych, czy opakowań produktów**.
- Często zdarza się, że mali oraz średni przedsiębiorcy hiszpańscy **nie posługują się innym językiem aniżeli hiszpański**. Z tego powodu wskazane jest, o ile to możliwe, posługiwanie się językiem hiszpańskim a tym samym „grę na terenie drugiej strony”, tj. zaadaptowanie się do hiszpańskiego światopoglądu i sposobu postrzegania świata. Ale uwaga! Tylko w przypadku dobrego opanowania języka!

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Różnice regionalne

- Warto wiedzieć, że mieszkańcy różnych regionów hiszpańskich charakteryzują się innymi cechami osobowościowymi i temperamentem.
- Np. Katalończyk / mieszkaniec Nawarry / Andaluzyjczyk / Mieszkaniec Madrytu.

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA
CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Kuchnia hiszpańska

- Kawa
- Wino
- Ryby
- Owoce morza
- Kultura tapas

POLSKO-HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA

CAMARA DE COMERCIO
POLACO-ESPAÑOLA

Dziękujemy za uwagę

Polsko-Hiszpańska Izba Gospodarcza
Cámara de Comercio Polaco - Española

ul. Arabska 9

03-977 Varsovia

tel. (+48) 22 511 15 70

e-mail: phig@phig.pl

www.phig.pl

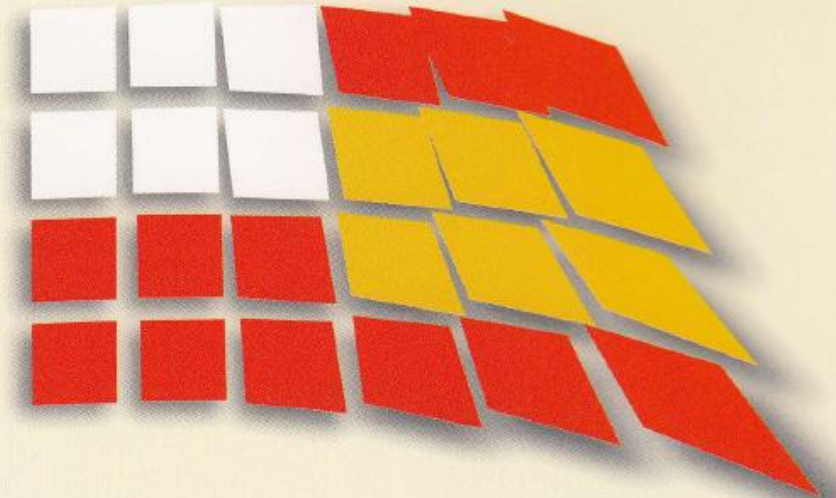
- <https://www.youtube.com/watch?v=fsyOPoFjYNM>

Zdjęcia w prezentacji pochodzą z bazy

<http://absfreepic.com>

**POLSKO - HISZPAŃSKA
IZBA GOSPODARCZA**

TWÓJ PARTNER W HISZPANII

**CÁMARA DE COMERCIO
POLACO - ESPAÑOLA**

TU SOCIO EN POLONIA